

INTRODUKTION TILL SUBSTITUTIONSCENTRUM

Tips för att byta ut farliga kemikalier

Sveriges ekokommuner/ 2024-05-15/ Anna Jacobs

Substitutionscentrum

ANNA JACOBS

Centrumledare

TONIE WICKMAN

Rådgivare

NINA MELANDER

Rådgivare

ANNA STRID

Rådgivare

ISABELLE ÅSTRÖM

Kommunikatör

Hur kan vi byta ut farliga kemikalier?

Farliga kemikalier – vad menar vi med det och varför är det viktigt?

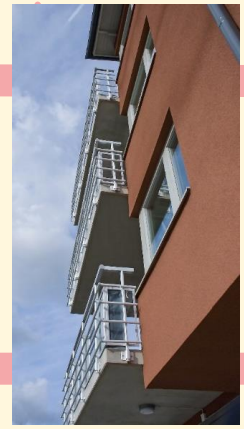
Vad är substitution och hur kan man arbeta med det?

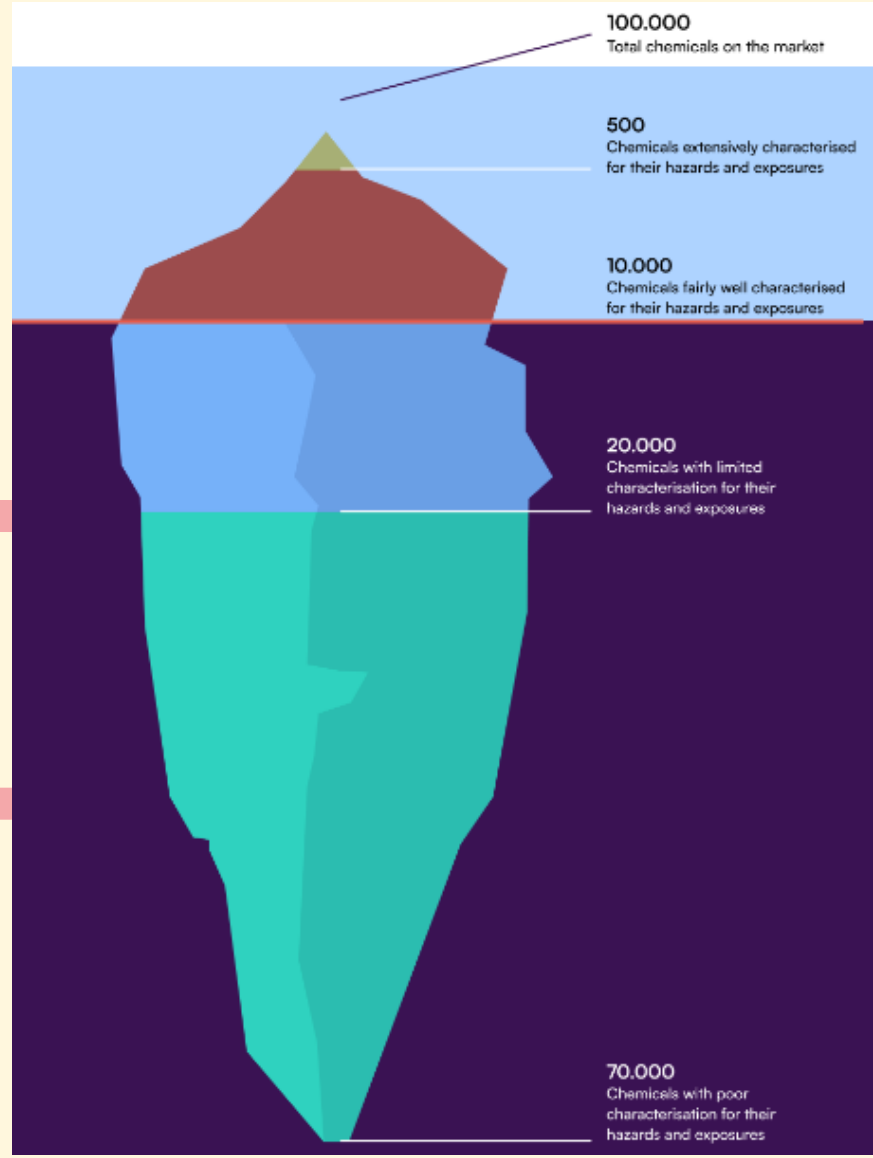
Vad kan Substitutioncentrum hjälpa till med?

Allt omkring oss består av kemikalier.....

Källa: https://www.eu-parc.eu/about-us/our-story

Vilka farliga egenskaper är det vi pratar om?

CMR-ÄMNEN

Cancerframkallande
Mutagena (skadar arvsmassan)
Reproduktionstoxiska (skadar fortplantningsförmågan)

KAN OCKSÅ VARA….

Hormonstörande
Allergiframkallande
….

PBT-ÄMNEN

Persistenta (långlivade)
Bioackumulerande (ansamlas i organismer)
Toxiska (giftiga)

+ vPvB-ÄMNEN

PMT-ÄMNEN

Persistenta
Mobila
Toxiska

+ vPvM-ämnen

Finns där de inte bör finnas …

… och kan orsaka skada…

RI.
SE

En produkt omfattas av flera kemikalielagstiftningar!

Varor

- **Reach-förordningen** — Kandidat-förteckningen **Information, SCIP** — Bilaga XIV, **Tillstånd** — Bilaga XVII, **Begränsningar**
- **POPs-förordningen** — **Begränsningar….**
- **Biocidförordningen** — **Godkänd för produkttyp, märkning, information**
- **Produktsäkerhet**
- **Produktspecifik lagstiftning** — Leksaks-direktivet — RoHS-direktivet — Finns även regler för tex: batterier, material i kontakt med livsmedel, förpackningar och medicintekniska produkter.

EU-gemensam lagstiftning som gäller parallellt!

RI.SE

Kemikalielagstiftning finns i flera lagstiftningar!

Kemiska produkter

Utöver t ex Reach-, POPs- och biocidförordningen finns även annan lagstiftning att förhålla sig till:

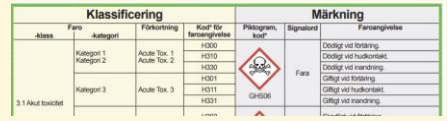

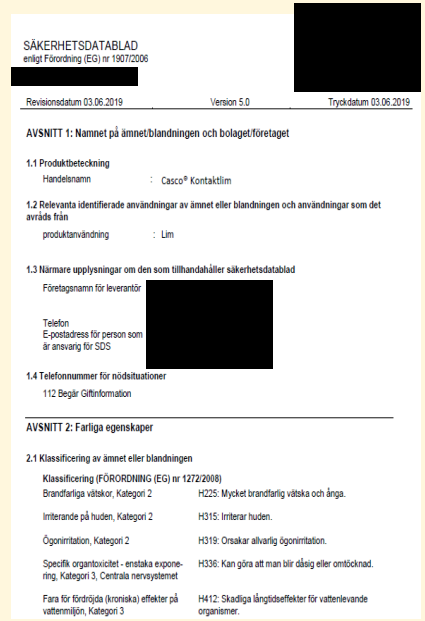
CLP-förordningen
- Klassificering, märkning och förpackning

Anmälan till produktregistret

Tvätt- och rengöringsmedelsförordningen

SÄKERHETSDATABLAD
enligt Förordning (EG) nr 1907/2006
[redacted]
Revisionsdatum 03.06.2019 Version 5.0 Tryckdatum 03.06.2019

AVSNITT 1: Namnet på ämnet/blandningen och bolaget/företaget

1.1 Produktbeteckning
Handelsnamn : Casco® Kontaktlim

1.2 Relevanta identifierade användningar av ämnet eller blandningen och användningar som det avråds från
produktanvändning : Lim

1.3 Närmare upplysningar om den som tillhandahåller säkerhetsdatablad
Företagsnamn för leverantör [redacted]
Telefon
E-postadress för person som är ansvarig för SDS

1.4 Telefonnummer för nödsituationer
112 Begär Giftinformation

AVSNITT 2: Farliga egenskaper

2.1 Klassificering av ämnet eller blandningen
Klassificering (FÖRORDNING (EG) nr 1272/2008)
Brandfarliga vätskor, Kategori 2 — H225: Mycket brandfarlig vätska och ånga.
Irriterande på huden, Kategori 2 — H315: Irriterar huden.
Ögonirritation, Kategori 2 — H319: Orsakar allvarlig ögonirritation.
Specifik organtoxicitet - enstaka exponering, Kategori 3, Centrala nervsystemet — H336: Kan göra att man blir dåsig eller omtöcknad.
Fara för fördröjda (kroniska) effekter på vattenmiljön, Kategori 3 — H412: Skadliga långtidseffekter för vattenlevande organismer.

Kemikalier i en cirkulär ekonomi

- Lagstiftningen gäller även återvunna material!
- Rätt material på rätt plats.
- Designa / välj rätt från början!

RI.SE

Många billiga elprylar innehåller otillåtna kemikalier

2023-09-20

I Kemikalieinspektionens senaste tillsyn av laddare, hörlurar, belysning och annan hemelektronik innehöll 47 procent farliga ämnen i en så stor mängd att de inte får säljas inom EU. Störst var problemen bland billiga produkter från okända varumärken.

https://www.kemi.se/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/2023-09-20-manga-billiga-elprylar-innehaller-otillatna-kemikalier

2023-10-12 05:45 PRESSMEDDELANDE

Ny rapport: Massor av skadliga kemikalier i vardagsprylarna

https://newsroom.notified.com/sverigeskonsumenter/posts/pressreleases/ny-rapport-massor-av-skadliga-kemikalier-i-va

Allt fler kemiska produkter för konsumenter innehåller allergiframkallande ämnen

2023-03-16

Kemikalieinspektionens produktregister visar att antalet konsumenttillgängliga kemiska produkter som är märkta som allergiframkallande ökat mer än sex gånger de senaste 12 åren. För att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö borde utvecklingen gå åt andra hållet.

https://www.kemi.se/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/2023-03-16-allt-fler-kemiska-produkter-for-konsumenter-innehaller-allergiframkallande-amnen

Dropshippingbutiker säljer varor med farliga ämnen

2024-05-02

Kemikalieinspektionen har granskat 280 varor – leksaker, smycken, elektronik och varor i mjuk plast – inköpta från 81 olika webbplatser. Resultatet visar att många av de kontrollerade företagen säljer varor som innehåller farliga ämnen. Det gäller särskilt dropshippingbutiker.

https://www.kemi.se/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/2024-05-02-dropshippingbutiker-saljer-varor-med-farliga-amnen

Drygt 600 smycken och elektroniska produkter fast i kemikaliekontroll på Arlanda

2023-01-25

Inspektörer från Kemikalieinspektionen och Tullverket har kontrollerat smycken och elektronik på Arlandas tullager och letat efter ämnen som är cancerframkallande, allergiframkallande eller farliga för hälsa och miljö.

https://www.kemi.se/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/2023-01-25-drygt-600-smycken-och-elektroniska-produkter-fast-i-kemikaliekontroll-pa-arlanda

Hem / Nyheter & press / Nyheter och pressmed... / Ny granskning: tre av f...

Ny granskning: tre av fem företag svarar inte på kunders frågor om farliga kemikalier

https://www.sverigeskonsumenter.se/nyheter-press/nyheter-och-pressmeddelanden/ny-granskning-tre-av-fem-foretag-svarar-inte-pa-kunders-fragor-om-farliga-kemikalier/

Tips 1

Information

Lättillgänglig information ger effekt både på kort och lång sikt.

Byta ut farliga kemikalier

Farliga kemikalier – vad menar vi med det och varför är det viktigt?

Vad är substitution och hur kan man arbeta med det?

Vad kan Substitutioncentrum hjälpa till med?

RI.SE

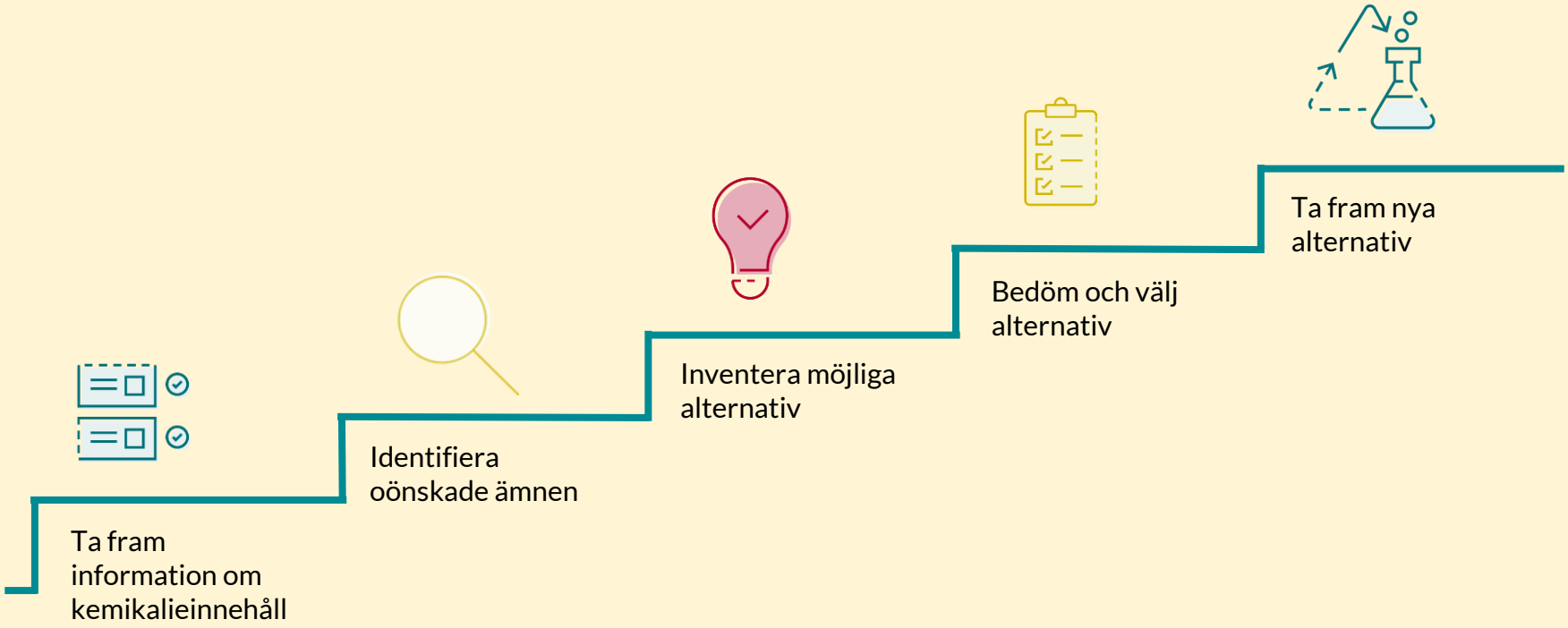
Substitution

Substitution innebär att du i en process eller produkt:

- Byter ut ett farligt ämne mot ett mindre farligt (eller tar bort ämnet, om det inte fyller angelägen funktion)
- Byter till ett annat material, annan produkt/vara
- Väljer en helt ny lösning så att ett farligt ämne inte längre behövs.

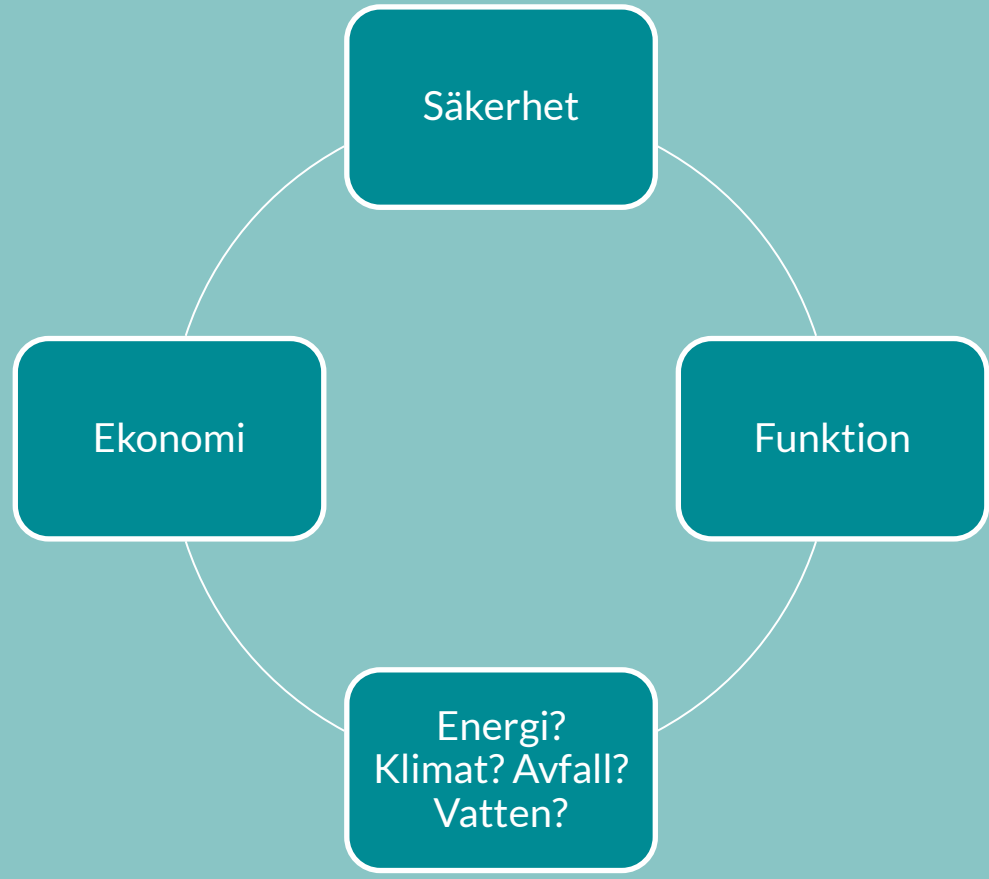

Substitutionstrappan

Utmaningar

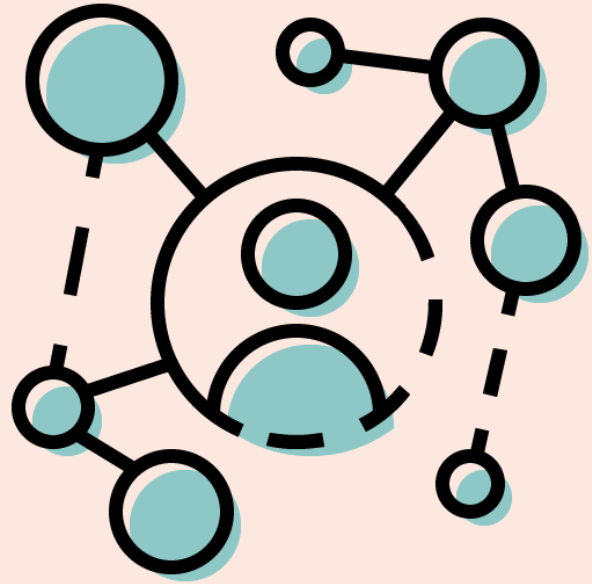
- Hitta alternativ med lika bra eller åtminstone godtagbara egenskaper
- Hantera brist på information, t ex toxikologiska data
- Göra avvägningar mellan viktiga parametrar

Tips 2

Samverkan

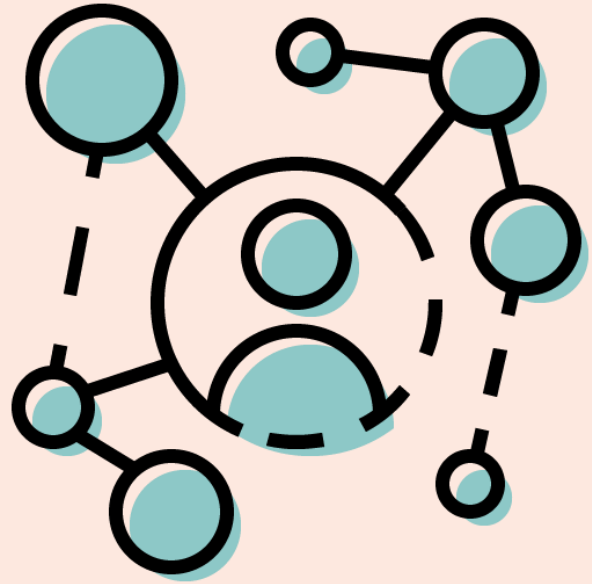
Samverkan på alla plan; med medarbetare, med leverantörer och med andra kommuner/regioner.

Tips 2

Samverkan

Samverkan på alla plan; med medarbetare, med leverantörer och med andra kommuner/regioner.

”Samarbetsrum” - info@skr.se

RI.SE

Tips 3

Resurser

Resurser är nödvändiga, t ex i form av tid, pengar och kompetens.

Byta ut farliga kemikalier

Farliga kemikalier – vad menar vi med det och varför är det viktigt?

Vad är substitution och hur kan man arbeta med det?

Vad kan Substitutioncentrum hjälpa till med?

RI.SE

Substitutionscentrums nyckelområden

Substitutionscentrums uppdrag är att stötta företag och offentlig sektor i arbetet med att fasa ut särskilt farliga ämnen

Information och inspiration

Utbildningar

Verktyg och metodik

Forskning och samverkan

Vårt fokus

Utfasning av särskilt farliga och misstänkt farliga ämnen, även sådana som inte ännu omfattas av lagstiftning

Konsumentnära produkter med hög exponeringsrisk

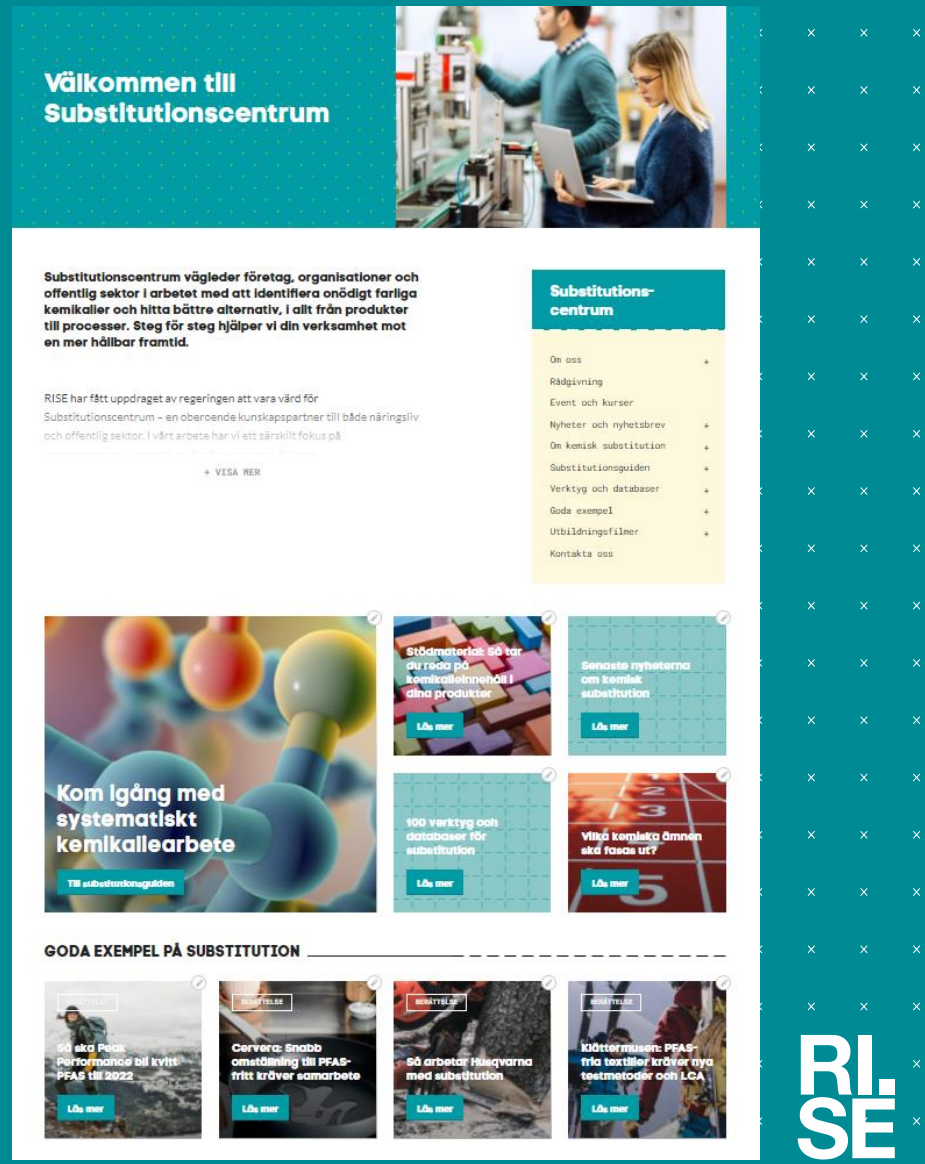
Hjälp till självhjälp för små och medelstora företag samt små kommuner/regioner

Samverkan med andra aktörer och att fungera som en nod för substitutionsfrågor

Webben är navet i vår verksamhet

- Fakta om substitution
- Nyheter & nyhetsbrev
- Substitutionsguiden
- Stödmaterial
- Verktyg, databaser & resurser
- Utbildningsfilmer & webbinarier
- Inspirerande exempel
- Utbildningar & event

Inspirerande exempel

Västerås stad: Lyckas med utfasning genom kemikaliestöd och engagemang

VÄSTERÅS STADS TIPS FÖR LYCKAD SUBSTITUTION

- Upprätta en kemikaliestrategi med en tydlig handlingsplan som genomsyrar hela verksamheten
- Utbilda personal i alla olika led för att skapa engagemang kring kemikaliefrågan
- Använd ett kemikaliehanteringssystem och gör en kemikalieinventering
- Se till att erbjuda en kemikalierådgivare till de som arbetar med upphandling.

Utbildningar

Grundkurs: Så tar du reda på om dina varor innehåller farliga kemikalier

Digital, halvdag live
ca 4 ggr/år

Nästa gång 23/5

Grundkurs i ”Alternatives assessment” - att hitta och bedöma alternativ.

Digital på vår hemsida

Kemikalieforum för offentlig upphandling

En neutral mötesplats för dialog om kemikaliefrågor mellan levererande företag och offentliga aktörer som upphandlar

Ökad förståelse för vad som är möjligt att kravställa redan idag och vilka utmaningar leverantörerna ser som svåra.

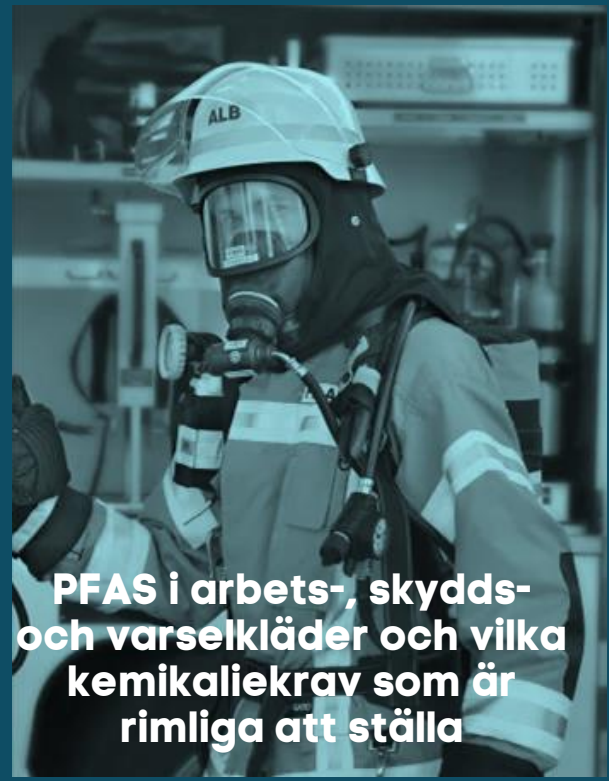
Lära av varandra för ett bättre kravställande

Nästa gång 20/5 (digitalt).
Tema: Kommande lagkrav och nya standarder för hållbarhetsredovisning

Inspelningar av Kemikalieforum för offentlig upphandling

Var kommer kemikalierna in när vi pratar hållbarhet?

Vi hälsar dig som arbetar som affärsutvecklare med hållbarhetsfokus alternativt hållbarhetscoach mot företag varmt välkommen på ett webbinarium med temat "Var kommer kemikalierna in när vi pratar hållbarhet?"

https://www.ri.se/sv/nyheter/kalendarium/var-kommer-kemikalierna-in-nar-vi-pratar-hallbarhet

Var kommer kemikalierna in när vi pratar hållbarhet?

DATUM
17 maj 2024

TID
10:00-11:00

PLATS
Digitalt via zoom

SISTA ANMÄLNINGSDAG
14 maj 2024

PRIS
Kostnadsfritt

ANTAL PLATSER
30

EVENTKATEGORI
Digitalt

Anmälan

Kommande event och utbildningar

17/5: Introduktion för hållbarhetscoacher och affärsutvecklare

20/5: Kemikalieforum för offentlig upphandling - Kommande lagkrav och nya standarder för hållbarhetsredovisning

22/5: Fördjupningskurs 1: Strategi och förberedelse av data för SCIP

23/5: Grundkurs: Innehåller dina varor skadliga kemikalier?

25/5: Fördjupningskurs 2: Att genomföra en registrering i SCIP

19/9: Grundkurs: Innehåller dina varor skadliga kemikalier?

Information om ytterligare event kommer på substitutionscentrum.se och i vårt nyhetsbrev!

RI.SE

Tack!

anna.jacobs@ri.se

substitutionscentrum@ri.se

www.ri.se